

SKRBNIŠTVO U RIMSKOM PRAVU

Anja Škalic

studentica 2. godine Pravnog fakulteta Osijek
E-mail: skalicanja1234@gmail.com

Pregledni rad

UDK 347.163:34(37)

Rad primljen 4. ožujka 2019.

Ana Vučak

studentica 2. godine Pravnog fakulteta Osijek
E-mail: vucak.ana99@gmail.com

Sažetak

Temeljna je intencija rada promisliti o skrbništvu u rimskom pravu. Za lakše razumijevanje navedenog instituta skrbništva u pravu, prvi dio rada je namijenjen objašnjenju pojma skrbništva te podjeli instituta skrbništva (tutorstvo – tutela i kuratorstvo – cura). Nakon navedene podjele, drugi dio posvećen je detaljnim pojašnjenima tutorstva, na koje se dalje nadovezuju tutorstvo nad nedoraslima, prava i dužnosti tutora, ograničenja prava tutora, tutorstvo nad ženama, oblici tutorstva (tutela legitima, tutela testamentaria, tutela dativa), prestanak tutorstva, dok je treći dio posvećen drugom institutu skrbništva – kuratorstvu te nadalje vrstama kuratorstva (cura furiosi, cura prodigi, cura minorum). Ostali oblici skrbništva razrađeni su u četvrtom dijelu. Peti dio govori o posljedicama stavljanja pod skrbništvo te naročito pojašnjava sam pojam pravnog posla te poručanstvo, intercesiju i SC Vellaeantum. Šesti dio iznosi analizu instituta skrbništva danas (skrbništvo nad djecom, punoljetnim osobama i posebno skrbništvo). Posljednji dio rada sadrži vlastita zaključna razmišljanja.

Ključne riječi: skrbništvo, tutorstvo, tutor, kuratorstvo, intercesija

1. UVOD

Svijet je sačinjen od društva koje čine različite skupine ljudi. Upravo među takvim skupinama ljudi pronalazimo i one kojima je potrebno posvetiti određenu brigu i pažnju zbog prisutnih okolnosti koje upućuju na to da nisu u mogućnosti brinuti se za svoje egzistencijalne potrebe, za svoja prava i interese, ili pak njihovo stanje i ponašanje štetno utječe na druge osobe. Ovakve su situacije, kao što je navedeno, prisutne u svakom društvu, no malo je ljudi s njima upoznato. One su postojale od davnina te o njima postoji mnogo podataka koji kriju isto toliko zanimljivosti o tome kako se sve to odvijalo prije.

Tema je ovog rada *Skrbništvo u rimskom pravu* te nam je u svezi s tim cilj naglasiti važnost poznavanja svih termina i činjenica uz koje se ova tema veže, od same prošlosti pa sve do danas. Svoj ćemo rad započeti tako što ćemo pojasniti pojam i podjelu skrbništva u povijesti.¹ Vrlo je bitno naglasiti što se sve događalo u prošlosti kako bismo mogli stvoriti sliku o cjelokupnom institutu skrbništva te kako bi ga pokušali usporediti u prošlosti i sadašnjosti.² U radu ćemo prikazati kakvi su sve oblici skrbništva postojali; od tutorstva nad nedoraslima, tutorstva nad ženama pa sve do oblika kuratorstva. Spomenut ćemo njihov nastanak, cjelokupni tijek postojanja te naravno prestanak. Dio rada smo odlučile posvetiti i samim posljedicama stavljanja pod skrbništvo te pojmovima poručanstva, intercesije i *SC Vellaeanuma*. Također, dodirnut ćemo se teme o pravima i dužnostima te odnosima koji su postojali između štíćenika i osobe koja se o njemu brinula. Na samom kraju osvrnut ćemo se na današnji institut skrbništva koji je kod nas, u Republici Hrvatskoj, uređen Obiteljskim zakonom.³ Skrbništvo se razvijalo, mijenjalo i napredovalo sve do danas. Postalo je vrlo važno, bitno te detaljno uređeno zakonskim normama, a svrha mu je zaštita prava i interesa osoba koje se ne mogu brinuti o sebi. Tijekom izrade ovog rada nastojat ćemo obuhvatiti svaki element koji se vezuje uz institut te ga pojedinačno razraditi.

2. POJAM I PODJELA SKRBNISHTVA

Pojam skrbništva obuhvaća dva instituta nastala u rimsko doba. Ona su se razvijala odvojeno, ali tijekom njihova razvitka izjednačila su se. Lako je zaključiti kako je prvenstveni i najbitniji cilj bio zaštititi određene osobe koje se nisu mogle samostalno brinuti za sebe, svoju imovinu, interese i slično. Pri tome se misli na maloljetne osobe, osobe s ograničenom djelatnom sposobnošću i drugo. Instituti su pri samom nastanku bili usmjereni prema drukčijim ciljevima. No, kako su sve više dolazili u doticaj sa suvremenim stajalištima u svezi s institutom skrbništva, njihovi obzori su se promijenili.⁴

Nazivi instituta rimskog prava koji su služili svrsi skrbništva bili su sljedeći:

1. *Tutela* (tutorstvo)
2. *Cura* (kuratorstvo)

¹ Iz literature o rimskom obiteljskom pravu i skrbništvu, vidi: Boras, M.; Margetić, L., *Rimsko pravo*, Pravni fakultet Zagreb, 1980., str. 85.–87.; Eisner, B.; Horvat, M., *Rimsko pravo*, Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb, 1948., str. 195.; Romac, A., *Rimsko pravo*, Pravni fakultet Zagreb, 1994., str. 140.–141.; Horvat, M., *Rimsko pravo*, Pravni fakultet Zagreb, 2017., str. 150.–154.

² Više o skrbništvu u suvremenom pravu vidi u: Alinčić, M., *et al.*, *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 365.–430.

³ Obiteljski zakon, Narodne novine, broj 103/2015, peti dio, članci 218.–280.

⁴ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 124.–125.

3. TUTORSTVO (*TUTELA*)

Tutorstvo je označavalo skrbništvo nad nedoraslim osobama muškog spola (*tutela impuberum*), koje su nazvane *pupili*, te nad ženskim osobama *sui iuris* (*tutela mulierum*), odnosno nad onim ženama koje nisu potpadale pod očinsku vlast ili koje nisu bile u braku. One su potpadale pod takvo skrbništvo bez obzira na svoje godine te su nazvane *pupillae*.⁵

Definicija tutorstva Servija Sulpicija Rufa pronalazi se u Digestama:

D. 26,1,1,pr. (*Paulus libro trigesimo octavo ad edictum*) *Tutela est, ut Servius definit, vis ac potestas in capite libero, ad tuendum eum, qui propter aetatem sua sponte se defendere nequit, iure civili data ac permissa*.⁶

Prema Serviju Sulpiciju Rufu tutorstvo je “sila i ovlaštenje nad slobodnom osobom radi zaštite onoga tko se zbog svoje maloljetnosti sam ne može braniti (zastupati), određena i dopuštena civilnim pravom.” U skladu s ovim, tutor je dužan štiti osobu i njezinu imovinu, odnosno vlasništvo. Kad je riječ o imovini, tutor postupa u vlastito ime (*domini loco*). Ova postupanja tutora okarakterizirana su kao njegova vlast (*potestas*), ali ne u tolikom značaju kao očinska vlast (*patria potestas*). Osim navedenog, tutor se brine i o moralnom ponašanju osobe nad kojom ostvaruje svoju funkciju. Vidljivo je kako je tutor raspolagao velikim brojem ovlasti, međutim, postojale su i radnje u kojima je ipak bio ograničen. Tu ćemo spomenuti donacije (izuzimajući manje), transakcije u svoju korist te ono što je ujedno i najvažnije – otuđenje šticećenikovih zemljišnih posjeda. Ovlaštenje za poduzimanje ovih radnji tutor je mogao dobiti samo ako je njihovo poduzimanje u izrazitom interesu šticećenika.⁷

Tutorstvo u svakom slučaju prestaje smrću tutora ili *capitis deminutio maxima ili media*, te punoljetnošću ili smrću šticećenika. Također, postojao je niz razloga zbog kojih se tutorstvo moglo otkloniti, a to su: nepismenost, kada je netko imao troje, četvero ili petero djece u Rimu, Italiji ili u pokrajini, u slučaju 70 godina života, odsutnosti u državnim poslovima, siromaštva ili bolesti.⁸

⁵ *Ibid.*, Evans Grubs, J., *Woman and the law in the Roman empire*, Routledge, London, 2002., str. 23.–24.

⁶ *Trans. cit.*, Romac, A., *Izvori rimskog prava*, Informator, Zagreb, 1973., str. 186.–187.: Tutorstvo je sila i ovlaštenje nad slobodnom osobom radi zaštite onoga tko se zbog svoje maloljetnosti sam ne može braniti (zastupati), određena i dopuštena civilnim pravom.

⁷ Berger, A., *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*, New series – volume 43, part 2, 1953., str. 747.

⁸ Egersdorfer, A., *Predavanja o pandektama*, Zagreb, 1917., str. 80.–82.

3.1. TUTORSTVO NAD NEDORASLIMA

Tutorstvo nad nedoraslima (*tutela impuberum*) obuhvaćalo je muške osobe *sui iuris*.⁹ Kod pojma tutorstva razlikujemo zakonsko i oporučno tutorstvo. Oba su instituta potvrđena Zakonikom XII ploča.¹⁰ Kod zakonskog tutorstva (*tutela legitima*) u slučaju smrti *pater familiasa* ulogu tutora preuzeo bi agnat, odnosno najbliži srodnik s očeve strane,¹¹ a to bi u većini slučajeva bio brat umrloga. Ako takve osobe ne bi bilo, ulogu bi preuzeli gentili ili patroni. Naime, prema starom civilnom pravu postojala su tri reda nasljednika: *sui heredes*, *proximus agnatus* i *gentiles*. U ovom slučaju bitan nam je posljednji red – *gentiles*. U tu kategoriju ubrajaju se pripadnici istog roda.¹² Ako ima više agnata – najbliži obavlja tutorstvo, a ako ih je više istog srodstva, onda svi zajedno obavljaju tutorstvo. Patron je osoba koja je prema propisima civilnog prava oslobodila svojeg roba. Tako je između bivšeg gospodara oslobođenog roba i oslobođenika nastajao odnos koji je često uspoređivan s odnosom oca i sina.¹³

Sljedeća odredba Zakonika XII ploča uređuje pitanje tutorstva:

XII tab. *Uti legassit super pecunia tutelave suae rei, ita ius esto.*¹⁴

Prema Zakoniku XII ploča tutorstvo je obnašala i osoba izvan uže obitelji koja je bila najbliži nasljednik umrle osobe. Iz toga je vidljivo kako je uloga tutora bila usmjerena na imovinu osobe nad kojom je postojao institut tutorstva, odnosno skrbništva. Brigu i skrb nad osobom preuzimala bi majka ili ostali srodnici. Zakonski tutor (*tutor legitimus*) svoje se dužnosti nije mogao odreći. Jedina dopuštena mogućnost bila je ta da ju ustupi drugome preko pravnog posla cesije (*in iure cessio*). Nakon zakonskog tutorstva, vrlo je bitno objasniti i oporučno tutorstvo (*tutela testamentaria*). *Pater familias*, koji je upravljao većinom poslova, kako imovinskim dijelom, tako i drugim, mogao je preko oporuke odrediti tutora osobama koje nakon njegove smrti postaju *sui iuris*. To su bila nedorasla muška djeca, ženska djeca te supruga.¹⁵ Tutor bi se odredio sljedećim riječima:

⁹ Upravo je o položaju u obitelji ovisio i pravni položaj pojedinca. Tu razlikujemo osobe *sui iuris* i osobe *alieni iuris*. Osobama *sui iuris* uglavnom pripadaju sva prava bez ograničenja, dok su *alieni iuris* bile podređene osobe čija su prava, kako osobna, tako i imovinska, bila znatno manja. Vidi više u Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 100.

¹⁰ Zakonik XII ploča prva je i jedina kodifikacija prava koja je provedena upravo od Rimljana. Njegovo je donošenje povezano sa sukobima plebejaca i patricija. Vidi detaljnije u Romac, A., *Zakonik dvanaest ploča, Latina et Graeca*, Zagreb, 1994.

¹¹ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 125.

¹² Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 16.

¹³ Romac, A., *Rječnik rimskog prava*, Informator, Zagreb, 1989., str. 255.

¹⁴ *Trans. cit.*, Romac, *op. cit.* (bilj. 6), str. 21.: "Kako odredi (*pater familias*) o svojoj imovini i tutorstvu, tako neka bude pravo."

¹⁵ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 141.–142.

Ulpiani, Reg. 11,14 *Testamento quoque nominatim tutores dati confirmantur eadem lege duodecim tabularum.his verbis: 'uti legassit super pecunia tutelave suae rei, ita ius esto': qui tutores dativi appellantur.*¹⁶

Postojala je situacija kada je tutor imenovan nepravovaljanom oporukom, odnosno nezakonskim putem. U tom slučaju bi i dalje mogao biti potvrđen kao tutor, s tim da bi morao dati određeno osiguranje; *cautio rem pupili salvam fore*. Žena oporučnim putem nije imala pravo odrediti tutora svojoj djeci. Ako bi do toga došlo, ispitalo bi se samo stanje stvari te bi se tutor mogao potvrditi prokonzulovim ili pretorovim dekretom, no on u tom slučaju ne mora jamčiti da će čuvati djetetovu imovinu. Pretor i pučki tribuni odredili bi tutora onoj osobi koja ga uopće nema. Takav bi se pretor nazivao atilijanskim, budući da je određeno prema Atilijeve zakonu. Isto to u provincijama čine upravitelji provincija, samo na osnovi Julijeve i Ticijeve zakona.¹⁷ U slučaju oporučnog tutorstva, tutor svoju dužnost nije mogao ustupiti drugome, ali mogao je se odreći (*abdicio*) ako su postojali opravdani razlozi, što je mogao učiniti u roku od 50 dana.¹⁸

Bitno je još jedanput naglasiti kako su i zakonsko i oporučno, odnosno testamentarno tutorstvo bili upravljani prema zaštiti imovine i privatnopravnim interesima. Protekom određenog vremena, došlo je do spoznaje kako se mora zaštititi i sama osoba štíćenika. Na temelju takve spoznaje zakonom "Lex Atilia"¹⁹ povjereno je pretoru da uz plebejske tribune postavlja tutore, kao što je gore i navedeno. Pretor koji je bio zadužen upravo za te poslove, nazvan je *pretor tutelarius*. Njegovu funkciju obavljali su prefekt pretorija, prefekt Grada, *defensor civitatis* te upravitelji provincija. Tako nastaje novi oblik tutorstva – *tutela dativa*, koji dolazi od riječi *dativus*, što znači *postavljen*.²⁰ U ovom slučaju, ono je bilo postavljeno od strane magistrata. *Tutela dativa* je smatrana javnom obvezom (*munus publicum*). Odabrani tutor nije se svoje dužnosti mogao odreći niti ju je mogao prenijeti na drugu osobu. Dvije moguće opcije bile su te da dužnost zbog opravdanih razloga odbije ili da se predloži neka druga podobnija osoba za mjesto tutora.²¹

¹⁶ *Trans. cit., Romac, op. cit. (bilj. 6), str. 189: Kako netko odredi o svojoj imovini i tutorstvu, tako neka bude (pravo) – pa se ovi tutori nazivaju danim (dativi).*

¹⁷ *Romac, op. cit. (bilj. 1), str. 126.*

¹⁸ *Ibid., str. 125.*

¹⁹ *Berger, op. cit. (bilj. 7), str. 548.: Lex Atilia uređivao je pitanje imenovanja skrbnika, odnosno tutora, od strane nadležnog pretora ukoliko navedeni nije imenovan u oporuci ili po sili zakona. Imenovanje od strane magistrata nazvano je *datio tutoris*, dok je tutor postavljen u skladu s *Lex Atilia* nazvan tutor *Atilianus*.*

²⁰ *Divković, M., Latinsko-hrvatski rječnik za škole, Zagreb, 1900., str. 275.*

²¹ *Romac, op. cit. (bilj. 1), str. 125.*

3.1.1. Prava i dužnosti tutora

Uočljiva je i navedena važnost koja se pridavala štíćenikovoј (pupilovoј) imovini. Stoga je očekivano kako je i osnovna dužnost tutora sadržana u tome da upravlja tom imovinom. Kako je poslije zaštitu počela dobivati osoba štíćenika, tako su suprotno tome određene osobe koje nisu mogle obavljati dužnost tutora. To su prije svega bile djelatno nesposobne osobe, osobe mlađe od 25 godina, pupilovi vjernovnici i dužnici te zbog svoje prirode posla: biskupi, redovnici, vojnici. Carsko zakonodavstvo je odobrilo kako isključivo žene mogu biti tutorice svojoj djeci, naravno ako prisegnu kako neće stupati u novi brak.²²

Sljedeći izvor govori o pravima i dužnostima tutora:

D. 26,7,33,pr. (*Callistratus libro quarto de cognitionibus*) *A tutoribus et curatoribus pupillarum eadem diligentia exigenda est circa administrationem rerum pupillarum, quam pater familias rebus suis ex bona fide praebere debet.*²³

Prema ovom, tutor mora voditi brigu kao da je i on sam *pater familias*. Kada se govori o imovini štíćenika, treba spomenuti kako je tutor djelovao *domini loco*, odnosno u vlastito ime. Tako je u svoje ime sklapao pravne poslove koji su bili vezani za štíćenikovu upravu imovine, ali time nije obvezivao štíćenika. Tutor je imao pravo založiti ili pak otuđiti štíćenikovu imovinu. U situacijama kada pupil nije mogao samostalno obavljati određene poslove, odnosno kada je bio djelomično djelatno sposoban (*impubes infantia maior*), tutor je morao dati suglasnost i sudjelovati pri sklapanju tog pravnog posla jer se pravni učinak ne bi ostvario ako bi svoju suglasnost dao naknadno.²⁴

Čim im se odredi dužnost, tutori i kuratori odmah su trebali u skladu s propisima sastaviti inventar koji su činile sve stvari te ono što je tim stvarima pripadalo. To su činili u nazočnosti određenih službenih osoba. Ako bi se u maloljetnikovoј imovini našlo srebro, zlato ili neka druga stvar koja se protekom vremena ne kvvari, ona bi se skrila na sigurnije mjesto radi zaštite. Nakon nekog vremena time bi se kupovala pogodna zemljišta ili bi se ista stvar davala u zajam kako bi njezina vrijednost porasla zajedno s kamatama.²⁵

3.1.2. Ograničenja prava tutora

Postojala su i određena ograničenja prava tutora, a među njima je važna zabrana otuđena nekretnina bez odobrenja magistrata. U onim poslovima u kojima je sam tutor bio

²² *Ibid.*

²³ *Trans. cit., Romac, op. cit.* (bilj. 6), str. 190.–191.: Tutor koji obavlja tutorsku dužnost u odnosu na brigu oko maloljetnika mora se tretirati kao da je gospodar (*pater familias*).

²⁴ *Romac, op. cit.* (bilj. 1), str. 126.

²⁵ *Romac, op. cit.* (bilj. 6), str. 189.

zainteresiran, nije imao pravo davati *auctoritatis*, što doslovce znači “vlast” ili “ovlaštenje”. Ono je poslije dobilo naziv vlasništvo (*dominium*).²⁶ Uvela se opcija da pretor od tutora može tražiti osiguranje za zaštitu šticećenikove imovine (*cautio rem pupili salvam fore*) te je određeno kako prihvat nasljedstva od tutora ima neposredan utjecaj i na samog pupila. Važne su tužbe koje su postojale ako bi tutor zloupotrebljavao svoj položaj. Među njima su:

1. Deliktna tužba *accusatio suspecti tutoris* ubrajala se u *actiones populares*,²⁷ a osnovna svrha bila joj je ukloniti onog tutora koji se koristio pronevjerom i koji je zloupotrijebio svoju poziciju. Ovu je tužbu mogao podići svatko (osim pupila).²⁸
2. *Actio rationibus distrahendis* je tužba koju je imao pravo pokrenuti pupil u slučaju kada bi tutor zloupotrijebljavao svoju funkciju, a sastojala se u naknadi štete i to u dvostrukom iznosu. Također, po završenom tutorstvu moglo se od tutora zahtijevati i polaganje računa. Do samog Justinijanova doba ove su tužbe proširene na sve tutore, dok je *actio rationibus distrahendis* izgubila penalni karakter.²⁹
3. Tužba *actio tutelae* bila je tužba uvedena u kasnije republikansko doba koja se razlikovala prema činjenici da je tutor osim za zloupotrebu odgovarao i za uredno obavljanje poslova prema načelima dobre vjere, odnosno *bonae fidei*.³⁰
4. *Actio tutelae contraria* je bila tužba koju je mogao upravljati tutor protiv pupila zbog naknade troškova.³¹

3.2. TUTORSTVO NAD ŽENAMA

Nad onim ženama koje nisu bile pod očinskom vlašću (*patria potestas*), kao ni pod vlašću muža (*in manu*), postojalo je stalno tutorstvo:

Gai, Inst. 1, 144–145. *Permissum est itaque parentibus liberis, quos in potestate sua habent, testamento tutores dare: Masculini quidem sexus inpuberibus, femi-*

²⁶ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 188.

²⁷ Romac, *op. cit.* (bilj. 12), str. 17.: *Actiones popularessu* pretorske tužbe koje je mogao podići bilo koji građanin jer su služile za zaštitu određenih općih interesa. Ove tužbe imale su penalni karakter, a novčana kazna koju bi sud izrekao, pripala bi tužitelju u cjelini ili bi se dijelila između državnog tijela i tužitelja.

²⁸ Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 153.; Romac, *op. cit.* (bilj. 12), str. 369.–370.

²⁹ Hunter, W. A., *A Systematic and Historical Exposition of Roman Law in the Order of a Code*, Sweet & Maxwell, 1803., str. 724.

³⁰ Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 153.

³¹ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 126.

*nini vero inpuberibus puberibusque, vel cum nuptae sint. Veteres enim voluerunt feminas, etiamsi perfectae aetatis sint, propter animi levitatem in tutela esse. Itaque si quis filio filiaeque testamento tutorem dederit, et ambo ad pubertatem pervenerint, filius quidem desinit habere tutorem, filia vero nihilo minus in tutela permanet: Tantum enim ex lege Iulia et Papia Poppaea iure liberorum a tutela liberantur feminae. Loquimur autem exceptis virginibus Vestalibus, quas etiam veteres in honorem sacerdotii liberas esse voluerunt: Itaque etiam lege XII tabularum cautum est.*³²

Naime, roditeljima je bilo dopušteno da djeci nad kojom ostvaruju *patria potestas* oporukom imenuju tutore. Muškarcima su tutora mogli imenovati samo ako nisu punoljetni, dok su ženskim potomcima i u slučaju maloljetnosti, i u slučaju punoljetnosti, pa i onda kad su udane, mogli imenovati tutora. U trenutku kad stekne punoljetnost, nad sinom tutorstvo prestaje, dok nad kćeri ono ostaje postojati. U ovom je pogledu vrijedilo nekoliko iznimki. Kći je mogla biti oslobođena tutorstva na temelju zakona Papia Popea, zbog prava majke koja je rodila djecu. Isto tako, djevice Vestalke oslobođene su tutorstva zbog poštovanja svećeničkih funkcija.

Tutorstvo nad ženama (*tutela mulierum*) nije postojalo u smislu ženine nesposobnosti za obavljanje određenih poslova te za upravljanje svojom imovinom. Naime, bit se nalazi u tadašnjem postojanju *patria potestas* (očinske vlasti), odnosno u autoritarnom položaju *pater familiasa*. Dakle, sve se ponovno svodi na patrijarhalni oblik obitelji u kojoj je muškarac "glava obitelji". Činjenica ženine samostalnosti smatrala se nemogućom. Tutorstvo nad ženama počinje nestajati kada oblik stare patrijarhalne obitelji počne blijedjeti, kada dođe do određenog stupnja osamostaljenja žene te kada *manus* brak postane samo iznimka.³³

Oblici tutorstva nad ženom su *tutela legitima*, *tutela testamentaria* i *tutela dativa*. Iz navedene podjele može se zaključiti kako je ista podjela vrijedila i kod tutorstva nad nedoraslima. No, došlo je do određenih promjena. Naime, potkraj republike, u praksu je ušlo pravilo da muž oporukom ostavi ženi pravo da sama sebi odredi tutora. Takva je mogućnost nazvana *optio iuris*. Osim toga, postojala je i opcija *coemptio fiduciaria* kojom bi žena u obliku koempcije prividno sklopila brak s nekim muškarcem koji bi onda nad njom imao *manus*, a nakon toga bi ju dao *in mancipium* određenoj osobi koja bi bila

³² *Trans. cit.* Danilović, J.; Stanojević, O., Tekstovi iz rimskog prava, Beograd, 1978., str. 55: "Dozvoljeno je roditeljima da djeci koju imaju pod svojom *patria potestas* odrede testamentom tutore: muškarcima ako nisu punoljetni, a ženskim potomcima i ako su maloljetne i ako su punoljetne, pa i onima koje su udane. Naši stari su željeli da žene, makar i potpuno punoljetne, zbog urođene lakomislenosti, budu pod tutorstvom. Stoga, ako netko sinu ili kćeri odredi testamentom tutora i ovi postanu punoljetni, sin prestaje biti pod tutorstvom, ali kćer ostaje i dalje pod tutorstvom, osim ako nije na osnovu zakona Papia Popea oslobođena tutorstva zbog prava majke koja je izrodila djecu. Također su oslobođene tutorstva djevice Vestalke, koje su po mišljenju naših predaka bile toga oslobođene zbog poštovanja njihovih svećeničkih funkcija, a tako i Zakon XII tablica propisuje."

³³ Eisner; Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 195.; Evans Grubs, *op. cit.* (bilj. 5), str. 2.–46.

njezin tutor. Taj tutor imao je mogućnost pustiti ženu iz mancipija te time postati njezin kvazi patron (*tutor fiduciarius*). Što se tiče života žene, ona je sama upravljala svojom imovinom te nad njom kao osobom tutor nije imao vlast. Ono područje u koje je tutor zadirao bili su pravni poslovi od veće važnosti, poput pravljenja oporuke, oslobađanja roba i slično. Za njihovo poduzimanje žena je morala dobiti njegovu suglasnost (*auctoritas tutoris*) te ga je žena preko pretora mogla “natjerati” da joj odobri poduzimanje određenog pravnog posla, ako bi isto odbio. Car Honorije ukinuo je *tutelu mulierum* i *de iure* 410. godine n. e.³⁴

4. KURATORSTVO (*CURA*)

Pri objašnjavanju tutorstva nad ženama te tutorstva nad nedoraslima navedeno je kako je riječ o jedinstvenim ustanovama, dok kod kuratorstva govorimo o skupu više ustanova. Iako je riječ o nekoliko ustanova, bitno je naglasiti kako one jednako teže cilju zaštite imovine osoba koje su dorasle, ali zbog određenih opravdanih razloga poput tjelesnih mana, nedostatka djelatne sposobnosti i slično nisu u mogućnosti upravljati svojom imovinom.

*Iulianus, Digesta 27,10,7 Consilio et opera curatoris tueri debet non solum patrimonium, sed et corpus ac salus furiosi.*³⁵

Prema Salviusu Iulianusu kurator je dužan čuvati imovinu, zdravlje i život svog štíćenika. Kurator i njegov štíćenik imali su odnos “posloводства bez naloga”. Obojica su na raspolaganju imali tužbu *actio negotiorum gestorum* kojom su rješavali određene zahtjeve koji bi proizašli iz njihovih odnosa. Dakle, postojala je i *actio negotiorum gestorum directa* i *actio negotiorum gestorum contraria*. Budući da štíćenik nije bio poslovno sposoban, postojala je mogućnost dodjeljivanja drugog kuratora kako bi tužbom postao aktivno legitimiran. On bi ga zastupao u postupku protiv prethodnog kuratora.³⁶

4.1. *CURA FURIOSI*

Cura furiosi jedna je od navedenih ustanova, a podrazumijeva skrbništvo nad duševno bolesnim osobama. Ovdje također govorimo o zakonskom kuratorstvu (*cura legitima*) na što nas upućuje činjenica kako je još prema Zakoniku XII ploča utvrđeno da skrb preuzima osoba koja nad imovinom osobe koja je bolesna ima zakonsko nasljedno pravo. U

³⁴ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 127.

³⁵ *Trans. cit.* Romac, A., Latinske pravne izreke, Globus, Zagreb, 1982., str. 122.: “Skrbnik (staratelj) treba da svojim savjetom i djelom čuva ne samo imovinu, nego i zdravlje i život svog duševno bolesnog.”

³⁶ Eisner; Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 193.–194.

klasičnom razdoblju rimskog prava uvedena je *cura dativa*, pri kojoj kuratora imenuje magistrat. U velikom broju slučajeva magistrati su za kuratora birali onu osobu koju bi *pater familias* imenovao u oporuci. Međutim, iako je postojao takav princip, određivanje kuratora oporučnim putem nije postojalo u obliku institucije.³⁷

Prema rimskom pravu, osoba koja je bila duševno bolesna nije imala pravno relevantnu volju te se to označavalo izrekom *Furiosi nulla voluntas est*. Prema tome, one nisu mogle sklapati brak, odgovarati za kaznena djela te nisu mogle započeti posjedovanje budući da im nedostaje element volje.³⁸ Kad govorimo o duševno oboljelim osobama, poznata je situacija pojedinaca koji su potpuno djelatno nesposobni te onih kojima bi se u određenim trenucima "vratila svijest" te bi se njihovo stanje znatno popravilo. Stoga, upitno je što se događalo s jednima, a što s drugima. Dakle, nad osobama koje su bile potpuno djelatno nesposobne, *cura* bi i dalje neprekidno postojala, dok bi se kod drugih osoba, koje su doživljavale tzv. svijetle trenutke (*lucida intervalla*), za vrijeme takvog poboljšanja stanja, *cura* obustavljala.³⁹

4.2. CURA PRODIGI

Prodigus na latinskom jeziku znači *rasipnik*,⁴⁰ stoga *cura prodigi* označava skrbništvo nad rasipnikom, odnosno nad osobom koja u neograničenim količinama te nerazumno troši svoju imovinu. U početku se *cura prodigi* odnosila samo na one osobe koje su nerazmjerno trošile intestatno naslijeđenu imovinu, tj. imovinu koju je stekao bez oporuke, a poslije se počela odnositi i na one koji su imovinu stekli darovanjem, oporukom ili nekim drugim načinom.⁴¹

Rasipnik je bio lišen poslovne sposobnosti, ali je imao deliktну sposobnost. Mogao sklapati brak, započeti posjedovanje i drugo što *furiosus* nije mogao. Jedino što je mogao u povodu poslovne sposobnosti bilo je sklapanje poslova koji su išli u njegovu korist. Prema Paulu, pretor bi sljedećim riječima osobu lišio poslovne sposobnosti:

³⁷ Marševski, A., Skrbništvo za osobe lišene poslovne sposobnosti (s povijesnim osvrtom), *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, Vol. 40, No. 82, 2006., str. 112.–114.

³⁸ *Ibid.*, str. 113.

³⁹ Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 120., str. 145.

⁴⁰ Romac, *op. cit.* (bilj. 12), str. 287.: "Rasipnik (lat. *prodigus*) je osoba koja nije imala mjere i granica u trošenju svoje imovine, pa joj je na osnovi pretorove odluke zabranjeno raspolaganje imovinom, a ujedno je bila stavljena pod kuratorstvo. Rasipniku je, prema tome, bila ograničena djelatna sposobnost. On je mogao poduzimati pravne poslove koji su mu donosili korist, ali se nije smio obvezivati, pa je u skladu s tim izjednačen sa starijim maloljetnikom. Ograničavanje djelatne sposobnosti rasipnika bilo je predviđeno još u Zakoniku XII ploča, a obavljeno je u posebnom postupku."

⁴¹ Marševski, *op. cit.* (bilj. 37), str. 114.

*Paul. Sent.3, 4a, 7 Quando tibi bona paterna avitaque nequitia tua disperdis liberosque tuos ad egestatem perducis, ob eam rem tibi ea re commercioque interdicto.*⁴²

Dakle, pod skrbništvo rasipnika je stavljao magistrat tako što bi mu se zabranio upravljanje imovinom (to bi preuzeo kurator – *negotiorum gestum*), a nakon toga bi prema svojoj djelatnoj sposobnosti bio izjednačen s muškim osobama između sedme i četrnaeste godine života, odnosno *impuberes infantia maiores*.⁴³

4.3. CURA MINORUM

Cura minorum se odnosila na skrbništvo nad dorašlim osobama mlađim od 25 godina, a razvila se u okviru zakona pod nazivom *Lex Plaetoria de circumscriptione adulescentium*. Taj zakon je karakterističan prema tome što je težio da se spomenute osobe mlađe od 25 godina zaštite od prijevare. U povodu toga osobi bi se odredio kurator koji bi vodio njezine pravne poslove. On se najprije određivao posebno za svaki pravni posao (*curator ad certam causam*), a poslije je minor mogao zatražiti imenovanje stalnog kuratora kojem su se u povodu toga proširile ovlasti te je tako i nastala *cura minorum* kao jedna institucija. Kurator je osim davanja odobrenja, počeo upravljati i imovinom svog štíćenika. Ako bi car minoru priznao punoljetnost (*veniaaetatis*) prije 25. godine života, on ne bi bio pod skrbništvom.

5. OSTALI OBLICI SKRBNIŠTVA

Takoder, postojali su i sljedeći oblici skrbništva:

1. *Cura bonorum* (skrbnik bi se imenovao radi brige o imovini iz ostavine)
2. *Cura ventris* (skrbnik bi se odredio kako bi se brinuo o interesima začetka)
3. *Cura debilium personarum* (skrbnik se imenuje u slučaju bolesti, starosti ili neke druge određene nesposobnosti)
4. *Cura absentis* (odredio bi se skrbnik za imovinu odsutne osobe).⁴⁴

Što se tiče *cura debilium personarum*, car Justinijan je u Institucijama objasnio sljedeće:

⁴² *Trans. cit. Romac, op. cit. (bilj. 6), str. 157.:* “Budući da ti očinsku i djedovsku imovinu svojim nevaljalstvom rasipaš i svoju djecu dovodiš u bijedu, ja ti zbog toga zabranjujem da zaključuješ pravne poslove.”

⁴³ *Romac, op. cit. (bilj. 1), str. 128.–129.*

⁴⁴ *Ibid., str. 129.*

*Iustinianus, Inst. 1, 23, 4 Sed et mente captis et surdis et mutis et qui morbo perpetuo laborant, quia rebus suis superesse non possunt, curatores dandi sunt.*⁴⁵

To bi značilo da kuratora treba dati i onima koji su lakše duševno bolesni, gluhami i nijemima, ali i onima koji imaju trajnu bolest te koji zbog toga ne mogu upravljati svojom imovinom. Dakle, riječ *surdis* označava gluhe, riječ *mutis* nijeme i gluhonijeme, a *morbo perpetuo* podrazumijeva osobe koje su stare te nisu u mogućnosti brinuti se o sebi, kao i one koje pate od trajne bolesti.⁴⁶

6. POSLJEDICE STAVLJANJA POD SKRBNIŠTVO

6.1. OPĆENITO O PRAVNIM POSLOVIMA

Kako se postavljanjem pod skrbništvo gubi ili smanjuje sposobnost sklapanja pravnih poslova, ovo će poglavlje dati kratak pregled njihovih osnovnih karakteristika. Pod pojmom pravnog posla podrazumijeva se očitovanje volje određene stranke, usmjereno na postizanje dopuštenih pravnih učinaka. Stoga je kod analize pravnog posla potrebno obratiti pozornost na subjekte, stranku ili stranke (to mogu biti kako fizičke, tako i pravne osobe) koje nastupaju kao ravnopravni sudionici u poslovnim odnosima jer ako jedan od njih djeluje u svojstvu predstavnika vlasti, odnosno uprave, nije riječ o pravnom poslu, nego o upravnom ili sličnom aktu.⁴⁷

Kako je obveza pravni odnos između dviju stranaka, logično je da u tom odnosu moraju biti najmanje dva subjekta (dužnik i vjerovnik):

*D. 50,16,108 (Modestinus libro quarto pandectarum) "Debitor" intellegitur is, a quo invito exigi pecunia potest.*⁴⁸

*D. 50,16,11 (Gaius libro primo ad edictum provinciale) creditorum appellatione non hi tantum accipiuntur, qui pecuniam crediderunt, sed omnes, quibus ex qua libet causa debetur.*⁴⁹

⁴⁵ *Trans. cit., Romac, op. cit. (bilj. 6), str. 193.: "Ali i lakšem duševnom bolesniku te gluhom i nijemom, kao i onom tko je shrvan trajnom bolešću, ako ne mogu upravljati svojim poslovima (imovinom), treba dati kuratora."*

⁴⁶ Maršavelski, *loc. cit.*

⁴⁷ Romac, *op. cit. (bilj. 1), str. 207.*

⁴⁸ Petranović, *op. cit. (bilj. 35), str. 31.: Dužnikom se drži onaj od kojeg se novac može zahtijevati i protiv njegove volje.*

⁴⁹ *Ibid.:* Nazivom vjerovnici podrazumijevaju se, ne samo oni koji potražuju novac, već svi kojima se po bilo kojoj osnovi duguje.

Obveza gdje nailazimo na najmanje dva subjekta je dualistička, ujedno i najjednostavnija, gledajući kroz prizmu odnosa među subjektima. No to, nikako ne znači da u obveznom odnosu, kako na dužničkoj tako i na vjerovničkoj strani, ne može biti i više osoba, a tada se govori o pluralističkoj obvezi. Stranke u obveznim odnosima u pravilu su unaprijed poznate, dok kod stvarnopravnih odnosa pitanje druge stranke može biti neizvjesno. Unaprijed se ne zna tko može povrijediti nečije stvarno pravo, dok je u obveznim odnosima već pri postanku obveze jasno tko su subjekti i tko može povrijediti nastali pravni odnos.⁵⁰ Upitno jest, kakav je međusobni odnos kada se u obveznom odnosu nađe više osoba, bilo na jednoj ili na drugoj strani, odnosno u dužničkom ili u vjerovničkom položaju.

U teorijske slučajeve s više stranaka kaže se da su subjekti bilo u koordiniranom bilo u akcesornom položaju.⁵¹ Koordinirani je položaj stranaka onda kad one imaju isti ekonomski, odnosno pravni interes, kao na primjer kada dvojica dužnika uzmu zajam od jednog vjerovnika, obojica su jednako zainteresirani za taj pravni posao, pa im je i položaj koordiniran, odnosno to je slučaj kod razdijeljenih i solidarnih obveza. No, ako u odnosima između stranaka ne postoji interes, riječ je o pravnom odnosu akcesorne, dodatne naravi (poručanstvu, jamstvu), pa je i pravni položaj druge stranke akcesoran. Što se tiče ispunjenja činidbe kod pluralističkih obveza kad su stranke u koordiniranom položaju, postavlja se također pitanje dužnosti pojedinih subjekata zavisno od toga je li činidba djeljiva ili nedjeljiva. O tome ovisi pitanje hoće li obveza razmjerno ili po dijelovima padati na svakoga od njih ili će kao cjelina teretiti pojedinca. U tom smislu obveze se dijele na razdijeljene i solidarne.⁵²

Iako se obveze, prema definiciji, ubrajaju u odnose između određenih osoba ipak se u pravnom prometu javlja katkad i potreba da ti odnosi imaju i određeni učinak ili posljedice za treće osobe, koje u njihovu stvaranju nisu sudjelovale. U takve obveze ulaze ugovori u korist trećih osoba (*pacta in favorem tertii*), odnosno ugovori na teret trećih. Vrijedilo je načelo da nitko ne može zaključivati obvezu za drugoga:

D. 45,1,38,17 (*Ulpianus libro quadragesimo nono ad Sabinum*) *Alteri stipulari nemo potest, praeterquam si servus domino, filius patri stipuletur: inventae sunt enim huiusmodi obligationes ad hoc, ut unusquisque sibi adquirat quod sua interest: ceterum ut alii detur, nihil interest mea. Plane si velim hoc facere, poenam stipulari conveniet, ut, si ita factum non sit, ut comprehensum est, committetur stipulatio etiam ei, cuius nihil interest: poenam enim cum stipulatur quis, non illud inspicitur, quid intersit, sed quae sit quantitas quaeque condicio stipulationis.*⁵³

⁵⁰ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 243.

⁵¹ Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 299.

⁵² Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 244.

⁵³ *Trans. cit.* Romac, *op. cit.* (bilj. 6), str. 354.: "Nitko ne može, kao što je to naprijed navedeno, zaključivati obvezu za drugoga, jer su obveze stvorene za to da svatko stiže ono što njemu odgovara, a ugovarača ne interesira ono

Načelan stav starijeg rimskog prava prema mogućnosti stvaranja obveznih odnosa u korist ili na teret trećih, bio je negativan. No, i ovdje je, slično kao i kod cesije tražbine i duga, posrednim putem došlo do napuštanja takvog uskog stajališta. Indirektno sredstvo za ispunjenje stipulacije u korist trećeg bila je ugovorna kazna (*stipulatio poenae*), tj. određena kazna koju bi stipulator ugovarao za slučaj ako stipulant ne bi hito udovoljiti obvezi prema trećemu. Npr. ako netko ugovori da nešto treba dati Ticiju, ugovor je ništav, ali ako tu doda odredbu o kazni: Ako ne dadeš Ticiju, obećavaš li da ćeš dati toliko zlatnika? – onda ugovor nastaje.⁵⁴

Tijekom klasičnog doba počelo se probijati shvaćanje da je stipulacija, kao i drugi ugovori u korist trećih osoba, valjana ako ugovarač ima i svoj vlastiti interes da se činidba iz takvih ugovora ispuni. Tako, posebice relevantno za ovu temu, jest pitanje tutorske dužnosti. Ako onaj tko je počeo obavljati tutorsku dužnost ustupi upravljanje imovine drugom tutoru i obveže ga da će imovina maloljetnika biti osigurana (sačuvana) – obveza je valjana jer je u interesu ugovarača da ispuni ono što je ugovoreno, kad je on odgovoran maloljetniku za slučaj da se loše upravlja njegovom imovinom. Ako bi se stipulacijom ugovorila takva obveza plaćanja prema kojoj je trebalo platiti stranci ili nekom trećem, smatralo se da je taj treći dodan samo zato da se i njemu može predati dugovani iznos (*solutionis causa adiectus*), dok je vjerovnikom smatran jedino ugovarač.⁵⁵

Justinijan je priznao valjanost stipulacija koja je trebala imati učinak uoči smrti, u času smrti ugovarača, pa i stipulacije u korist i na teret samog nasljednika. Ukratko, učinak ugovora u korist trećih proširio se uglavnom na nasljednike, što je i razumljivo ako se ima na umu činjenica da su ionako nasljedniku pripala u načelu sva prava i obveze koje su potjecale iz ostaviteljevih ugovora.⁵⁶

6.2. PORUČANSTVO, INTERCESIJA I SC VELLAEANUM

Glavni subjekti obveza imaju isti ekonomski i pravni interes na jednoj ili na drugoj strani, a kada ih ima više postoji mogućnost da se u sličnom odnosu nađu i subjekti čiji se pravni interes razlikuje, prema tome što nisu neposredno zainteresirani za korist iz odnosne obveze, nego samo na određeni način pomažu, bilo vjerovniku bilo dužniku.

što treba nekome drugome dati. Ali ako netko hoće to da postigne, on može ugovoriti kaznu u tom smislu da, ukoliko ne bude postupljeno onako kako je ugovoreno, onda ugovaranje kazne ide u korist onoga tko tu nije bio zainteresiran, jer ukoliko netko ugovara kaznu, on to ne čini zbog toga što bi to bio njegov interes (korist), nego zato da bi se ispunio sadržaj stipulacije.”

⁵⁴ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 253.–254.

⁵⁵ *Ibid.*, str. 254.

⁵⁶ Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 308.–309. Supsidijarnost – poruk odgovara samo onda kad vjerovnik ne može obvezu namiriti od glavnog dužnika; akcesornost – poruk je samo dodatni dužnik, adstipulator je dodatni vjerovnik.

Primjer opisanog je poručanstvo, kod kojeg se uz glavnog dužnika obvezuju i treće osobe na istu činidbu radi vjerovnikove sigurnosti. Ustanova poručanstva imala je u Rimu dug i specifičan razvoj, a na kraju je dobila karakter supsidijarne i akcesorne obveze.⁵⁷

U dugotrajnom povijesnom razvoju, ustanova poručanstva (jamstva) prošla je kroz nekoliko oblika. Najprije su se ugovori o poručanstvu sklapali usmeno, u obliku stipulacije i imali su ove nazive: *sponsio*, *fideipromissio* i *fideiussio*:

Gai. Inst. 3,115–116, *Pro eo quoque, qui promittit, solent alii obligari, quorum alios sponsos, alios fideipromissores, alios fideiussos appellamus. Sponsor ita interrogatur: IDEM DARI SPONDES? fideipromissor ita: IDEM FIDEPROMITTIS? fideiussor ita: IDEM FIDE TVA ESSE IVBES? uidebimus de his autem, quo nomine possint proprie adpellari, qui ita interrogantur: IDEM DABIS? IDEM PROMITTIS? IDEM FACIES?*⁵⁸

Najstariji oblik poručanstva bila je *sponsio*, usmeni i formalistički oblik pravnog posla, koja je zbog toga bila pristupačna samo rimskim građanima. Da bi se sličnim pravnim odnosom mogli obuhvatiti i peregrini, stvoren je i oblik poručanstva nazvan *fideipromissio*. Ipak, premda je između njih postajala razlika u imenu i formi, i jedan i drugi oblik poručanstva svodio se sadržajno na isti odnos. Naime, nakon sklapanja glavne stipulacije došlo je do obvezivanja poruka drugom stipulacijom, u kojoj je bilo naglašeno da se radi o istoj stvari. Takve obveze (*sponsio* i *fideipromissio*) imale su strogo osobni karakter, pa nisu prelazile na nasljednike, a *sponsio* je uz to trajala samo dvije godine. Obje su se upotrebljavale za osiguranje verbalnih obveza. Tijekom vremena uveden je i treći oblik poručanstva, koji je nazvan *fideiussio*. Razlikovao se od prethodnih dvaju utoliko što je mogao služiti za osiguranje ne samo verbalnih nego i drugih obveza, a uz to je bio pristupačan i Rimljanima i peregrinima. Ovaj oblik poručanstva izgubio je strogo osobni karakter, pa je postao nasljediv, a ni spomenuta vremenska granica od dvije godine nije za njega vrijedila. U daljem su se razvoju *sponsio* i *fideipromissio* izgubile iz upotrebe, pa je *fideiussio* ostala jedini oblik osnivanja ustanove poručanstva.⁵⁹

Što se tiče obujma porukove odgovornosti, rimsko je pravo izgradilo princip prema kojem ona ne može biti veća ni stroža od odgovornosti glavnoga dužnika, u skladu s akcesorom naravi ove ustanove. S obzirom na to, ako zbog bilo kojeg razloga prestane obveza glavnog dužnika, gasi se i porukova odgovornost. U ranije doba, sve do vreme-

⁵⁷ Romac, *op. cit.* (bilj. 12), str. 690.

⁵⁸ *Trans. cit.*, Petranović, A., *Obligaciones Iuris Romani (Breviarium)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, svibanj, 2010., str. 44.: "I za osobe, koje se zadužuju, znaju se drugi obvezivati, od kojih jedne nazivamo 'sponsos', druge 'fideipromissores', a treće 'fideiussos'. (116.) Sponzoru se postavlja ovakvo pitanje: 'obećaješ li da ćeš dati isto', fideipromissour ovako: 'obećaješ li isto', a fidejusu: 'prihvaćaš li isto'. Treba vidjeti mogu li se istim imenom nazivati i oni kojima se postavlja pitanje: 'hoćeš li to isto dati', 'obećaješ li to isto', 'hoćeš li isto učiniti'.

⁵⁹ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 247.–248.

na postklasičnog prava, poručanstvo nije imalo karakter supsidijarne obveze. Međutim, Justinijan je i ovdje, kao i kod solidarnosti, izvršio važne promjene. Ukinuo je, prije svega, konsumptivni učinak litiskontestacije, u tom smislu da obveza nije prestala tim procesnim aktom, nego je vjerovniku i dalje ostala mogućnost da tuži i glavnog dužnika i poruke, sve dok se ne bi namirio od nekoga od njih. Justinijan je uveo i supsidijarnost poručanstva, na taj način što je ovlastio poruka da odbije plaćanje ako vjerovnik nije putem parnice pokušao naplatiti tražbinu od glavnog dužnika (*beneficium excussionis*). Tek onda kad namirenje na taj način nije moguće vjerovnik je mogao zahtijevati naplatu od poruka.⁶⁰ Što se tiče međusobnih odnosa više poruka, vrijedilo je isto pravilo kao i kod solidarnih obveza. Drugim riječima, svatko od njih mogao je biti tužen za ispunjenje duga u cjelini, s time da su ostali bili oslobođeni obveze. To je načelo, međutim, tijekom daljeg razvoja ublaženo, najprije kod sponzora i fideipromisora, a na kraju i kod fidejusora.⁶¹

Zakoni poput *Lex Appuleia*, *Lex Furia de sponsu*, *Lex Publia* ograničavali su pa i sasvim ukinuli načela solidarnosti između poruka, no nisu važili za *fideiussio*, kod koje su se najduže zadržali stari principi međusobnih odnosa. Ali u doba klasičnog prava, jednom konstitucijom cara Hadrijana, uvedena je posebna povlastica (*beneficium divisionis*) pa je svaki poruk, dakle, i *fideiussor*, odgovarao samo za razmjerni dio koji je na njega otpadao, s time da su se pri podijeli duga uzimali u obzir jedino oni poruci koji su bili solventni u trenutku litiskontestacije. Ako bi poruk platio umjesto glavnog dužnika, trebalo mu je omogućiti da, s obzirom na svoj položaj akcesornog dužnika koji nije neposredno zainteresiran za posljedice pravnog posla, isplaćeni iznos nadoknadi; moralo mu se, dakle, dopustiti pravo regresa. *Lex Publilia* je dopuštala to samo sponzoru, uz pretpostavku da mu glavni dužnik ne bi u roku od šest mjeseci nadoknadio ono što je sponsor umjesto njega platio. To je u ranije doba bio i jedini slučaj kada se s naslova poručanstva mogla tražiti naknada isplaćenog.⁶²

U razdoblju klasičnog prava počelo se nešto šire dopuštati pravo regresa kod poručanstva, ali samo onda kada je to bilo moguće na osnovi drugih, internih odnosa između stranaka, npr. kod mandata. Justinijan je, međutim i ovdje izvršio promjene: proširio je i generalizirao pravo regresa time što je poruku koji je platio, dao pravo da od glavnog vjerovnika traži ustup tužbi pomoću kojih je mogao od glavnog dužnika tražiti naknadu isplaćenog (*beneficium cedendarum actionum*). Međutim, s obzirom na to što je u to doba porukova obveza već bila supsidijarna, to se sredstvo relativno rijetko primjenjivalo. Posebni oblici poručanstva za koje su također vrijedila opća načela, jesu *mandatum pecuniae credendae* (mandat daje nalog mandatoru da trećemu pozajmi novac), *constitutum debiti alieni* (neformalno obećanje da će netko u određeno vrijeme platiti tuđi

⁶⁰ *Ibid.*, str. 248.

⁶¹ Horvat, *op. cit.* (bilj. 1), str. 303.–304.

⁶² *Ibid.*, str. 304.; Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 249.

dug) i *receptum argentarii* (neformalno obećanje bankara da će platiti dug nekog svog klijenta).⁶³

Kod obrade poručanstva, nužno je dotaknuti se intercesije, koja je pak širi pojam od poručanstva,⁶⁴ jer obuhvaća svaki oblik preuzimanja obveza u korist trećih, a ne samo preuzimanje akcesornih obveza.⁶⁵ Prema teoriji koja se razvila još u rimsko doba, intercesija može biti: kumulativna (zbirna, dodatna), koja nastaje dodatnim obvezivanjem za trećega (npr. u obliku poručanstva, preuzimanjem solidarnog dužništva ili davanjem zaloga za trećeg), privativna (oslobađajuća), kada dug dotadašnjeg dužnika preuzima druga osoba (npr. u obliku nazvanom *expromissio* ili u obliku litiskontestacije) i tiha (prešutna, *interscessio tacita*), kada jedna osoba stupa u obvezni odnos (npr. podiže zajam, ali to čini u interesu druge osobe, koja, recimo, nema poslovnog kredita ili mogućnosti da dođe do novca ili to ne želo otvoreno učiniti). Intercesijama je u rimskom pravu bila posvećena posebna pozornost kad bi se kao intercedent pojavila žena:

D. 16,1,2,pr. – 1 (*Ulpianus libro 29 ad edictum*) *Et primo quidem temporibus divi Augusti, mox deinde Claudii edictis eorum erat interdictum, ne feminae pro viris suis intercederent.. Postea factum est senatus consultum, quo plenissime feminis omnibus subventum est...*⁶⁶

Senatskim mišljenjem *SC Velleaeanum* iz 46. god. n. e. ženama je bilo zabranjeno preuzimanje poručanstva (kumulativna intercesija) ili uzimanje zajma za treće (tiha odnosno privativna intercesija). Prije donošenja tog senatskog mišljenja bila je također ženama zabranjivana intercesija, ali tada (za vrijeme Augusta, ali i u doba Klaudija) samo za muževe, što je inače u skladu s režimom podijeljene imovine u tadašnjem braku. Prema ondašnjim propisima, žene se nisu mogle obvezati za treće osobe, ali su mogle platiti dug.⁶⁷ Nije im bilo zabranjeno da jamče za dugove, ali je rečeno kako takvu odgovornost ne bi trebale preuzimati.⁶⁸

Ako bi žena, unatoč *SC Velleaeanum*, intercedirala za drugoga, obveza nije samim tim bila ništava, ali je u slučaju spora tužitelj bivao odbijen prigovorom (*exceptio SC Velleaeani*), koji je pretor stavljao po službenoj dužnosti, tako da se žena nije mogla odreći tog pravnog sredstva. Justinijan je zabranu intercesija žena ublažio tako što je predvidio da će intercesija za treće osobe (zabrana intercediranja za muža i dalje ostala) biti valjana

⁶³ Horvat, *ibid.*, str. 367.

⁶⁴ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 249.

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ *Trans. cit.*, Petranović, *op. cit.* (bilj. 35), str. 37.: "Najprije je u doba božanskog Augusta, a zatim i u (doba) Klaudija, njihovim ediktima bilo zabranjeno ženama obvezivati se za svoje muževe. Kasnije je donijeto mišljenje senata kojima je mnogo više (potpunije) pomognuto svim ženama."

⁶⁷ Evans Grubs, *op. cit.* (bilj. 5), str. 55.–60.

⁶⁸ *Ibid.*, str. 56.

ako pravni posao bude sklopljen u obliku javne isprave, potpisane od tri svjedoka.⁶⁹ Naime, *SC Vellaeantum* rezultat je vjerovanja kako su žene na neki način "slabije" te kako određene radnje mogu obavljati isključivo muškarci; kako su takve odgovornosti samo na njima. Kao što je već rečeno, njime se ciljno nastojalo ograničiti ženino posredovanje. Rimski pravници u odluci Senata vide pozitivnu stranu. Opisuju je kao "pomoć ženama", a ne kao njima nametnuto ograničenje.⁷⁰

7. INSTITUT SKRBNIŠTVA DANAS

Danas je skrbništvo dio obiteljskog prava, a prema obilježjima je statusno pravo.⁷¹ Prema članku 218. Obiteljskog zakona: "Skrbništvo je oblik zaštite djeteta bez roditeljske skrbi, osobe lišene poslovne sposobnosti i osobe koja nije iz drugih razloga u mogućnosti štiti svoja prava i interese."⁷² Općenitije gledano, skrbništvo je obiteljskoppravna ustanova namijenjena zaštiti pojedinih zakonom određenih fizičkih osoba koje zbog svoje dobi, zdravstvenoga stanja, ili spriječenosti nisu u stanju same se brinuti o svojim pravima i interesima. Skrbništvom se postavlja ili nadomješta zakonski zastupnik koji u ime i za račun osobe pod skrbništvom daje pravno relevantne izjave volje.⁷³ Institut poznaje skrbništvo nad djecom, punoljetnim osobama te posebno skrbništvo. Što se tiče skrbništva nad djecom, postoje određeni uvjeti koji se trebaju ispuniti, odnosno dogoditi kako bi se dijete stavilo pod skrbništvo. Obiteljski zakon definira ako će se pod skrbništvo staviti ono dijete čiji su roditelji lišeni prava na roditeljsku skrb ili poslovne sposobnosti u dijelu ostvarivanja roditeljske skrbi, maloljetni koji nisu stekli poslovnu sposobnost sklapanjem braka, zatim, koji su umrli nestali, nepoznati ili im se najmanje mjesec dana ne zna boravište, oni roditelji koji su odsutni ili su spriječeni te se ne mogu brinuti o djetetu, a pritom nisu ostvarivanje roditeljske skrbi povjerali podobnoj osobi za obavljanje uloge skrbnika te oni roditelji koji su dali pristanak za posvojenje djeteta.⁷⁴

Rješenje o stavljanju djeteta pod skrbništvo te o imenovanju skrbnika donosi centar za socijalnu skrb.⁷⁵ Skrbnik je osoba koja je rješenjem centra za socijalnu skrb, a iznimno drugog nadležnog tijela, postavljena za skrbnika nakon što je utvrđeno da ima osobine i

⁶⁹ Romac, *op. cit.* (bilj. 1), str. 250.

⁷⁰ Evans Grubs, *op. cit.* (bilj. 5), str. 55.–56.

⁷¹ Alinčić, *op. cit.* (bilj. 2), str. 366.

⁷² Čl. 218. Obiteljskog zakona, Narodne novine, broj 103/2015.

⁷³ Alinčić, *op. cit.* (bilj. 2), str. 365.

⁷⁴ Čl. 224. Obiteljskog zakona.

⁷⁵ Čl. 225., st. 1. Obiteljskog zakona.

sposobnosti za obavljanje odgovorne skrbničke dužnosti te je pristala biti skrbnikom.⁷⁶ Skrbništvo nad djetetom prestat će kada dijete stekne poslovnu sposobnost, ako dođe do posvojenja ili prestankom razloga koji su prethodno navedeni kao uvjeti stavljanja djeteta pod skrbništvo.⁷⁷

Skrbništvo za punoljetne osobe podrazumijeva skrbništvo nad osobama koje su punoljetne, ali lišene poslovne sposobnosti te nad djetetom koje je poslovnu sposobnost steklo tako što je sklopilo brak, ali mu je ista oduzeta odlukom suda.⁷⁸ Ako punoljetna osoba zbog duševnih smetnji ili drugih razloga⁷⁹ nije u mogućnosti, odnosno nije sposobna voditi brigu o svojim pravima, interesima ili potrebama te ako određenim postupanjima ugrožava te loše utječe na interese i prava drugih osoba o kojima ima dužnost brinuti se, sud će ju u izvanparničnom postupku lišiti poslovne sposobnosti.⁸⁰ Prema članku 239. Obiteljskog zakona sud može u izvanparničnom postupku donijeti odluku da se osobi lišenoj poslovne sposobnosti vrati poslovna sposobnost, odnosno da joj se smanji opseg lišenja poslovne sposobnosti.

Kada govorimo o posebnom skrbništvu, razlikujemo posebno skrbništvo za dijete i posebno skrbništvo za punoljetne osobe. Obiteljski zakon navodi kako će centar za socijalnu skrb ili sud imenovati posebnog skrbnika djetetu u postupku kada se donosi rješenje koje zamjenjuje pristanak na posvojenje, u postupcima osporavanja majčinstva ili očinstva te kad postoje bračni sporovi. Nadalje, posebni skrbnik imenovat će se djetetu i u drugim postupcima gdje se donose odluke o roditeljskoj skrbi te njezinim određenim sadržajima i osobnim odnosima s djetetom ako postoji spor među strankama, u postupku u kojem se izriču mjere za zaštitu dobrobiti djeteta te kad u imovinskim postupcima ili sporovima postoji sukob interesa između djeteta i djetetovih zakonskih zastupnika. Isto tako, djeca će dobiti posebnog skrbnika u situaciji kad postoji spor ili sklapaju pravni posao kad ista osoba nad njima ima roditeljsku skrb. Također, posebni skrbnik imenovat će se djetetu koje je strani državljanin ili nema državljanstvo, a pritom se nađe na teritoriju zakonskog zastupnika bez svog zakonskog zastupnika. Do imenovanja posebnog skrbnika može doći i u drugim slučajevima ako je to propisano odredbama Obiteljskog zakona te odredbama posebnih propisa, a sve to radi zaštite osobnih i imovinskih prava djeteta. Centar za socijalnu skrb donosi rješenje kojim imenuje posebnog skrbnika.

⁷⁶ Alinčić, *op. cit.* (bilj. 2), str. 366.

⁷⁷ Čl. 231., st. 1. Obiteljskog zakona.

⁷⁸ Čl. 232., st. 1. Obiteljskog zakona.

⁷⁹ Alinčić, *op. cit.* (bilj. 2), str. 417.: "Drugi razlozi zbog kojih se osobi može oduzeti poslovna sposobnost jesu duševne bolesti u užem smislu uvjetovane nekom biološko-organskom osnovom, duševni poremećaj koji obuhvaća različite poremećaje izvan skupine duševnih bolesti kao što su neurotski poremećaj (fobija...), poremećaji ličnosti (disocijalni, shizoidni...), poremećaji navika i nagona (kleptomanija...), nadalje, nedovoljni duševni razvoj koji se odnosi na osobe smanjenih intelektualnih kapaciteta, ovisnost o opojnim sredstvima (uzrokovani zlouporabom psihoaktivnih tvari ili skupine tvari koja je za tu osobu izuzetno važna)."

⁸⁰ Čl. 234., st. 1. Obiteljskog zakona.

Posebni skrbnik je dužan zastupati dijete u dijelu, odnosno postupku za koji je imenovan, dužan je prema potrebi uspostavljati kontakt s djetetovim roditeljima ili djetetovim drugim bliskim osobama te je dijete dužan obavijestiti o stvarima koje se tiču predmeta spora, njegova tijeka i ishoda u skladu s dobi djeteta.⁸¹

Što se tiče punoljetnih osoba, centar za socijalnu skrb imenovat će posebnog skrbnika onoj osobi kojoj se ne zna boravište najmanje tri mjeseca ili nije dostupna, a pritom nema svog punomoćnika, štíćeniku pri sklapanju pojedinih pravnih poslova koji je u sukobu interesa sa svojim skrbnikom ili bliskim srodnikom, odnosno bračnim drugom skrbnika. Zatim, posebni skrbnik imenovat će se štíćenicima u slučaju sklapanja pravnog posla ili pak u slučaju spora onda kad imaju istog skrbnika. Imenovat će se i onoj osobi u odnosu na koju je prijedlog o lišenju poslovne sposobnosti i podnesen, osim onda kad je ovlastila opunomoćenika te će se posebni skrbnik iznimno imenovati u situaciji kad postoji privremena nemogućnost obavljanja jednokratnih radnji koje su neodgodive, a koje se trebaju poduzeti u svrhu zaštite prava i interesa određene osobe. Posebni skrbnik za punoljetne osobe ona je osoba koja ima položeni pravosudni ispit te je zaposlena u Centru za posebno skrbništvo. Onaj skrbnik koji nije zaposlen u navedenom Centru, mora zadovoljavati određene pretpostavke koje su propisane u Zakonu za imenovanje skrbnika.⁸²

Centar za socijalnu skrb će rješenjem odrediti onu osobu za skrbnika koja ima osobine i sposobnosti obavljati ulogu skrbnika te koja pristane na istu ulogu. Također, jedna osoba može biti skrbnik većem broju štíćenika. Sve to, naravno, u dobrobiti štíćenika.⁸³ Upravo zbog dobrobiti štíćenika, centar za socijalnu skrb za skrbnika imenuje osobu s obzirom na njezina svojstva te onu osobu koja će svoje skrbničke dužnosti ispunjavati u skladu s dobrobiti štíćenika pa je zbog toga predviđen posredan i neposredan nadzor skrbnika od strane centra za socijalnu skrb.⁸⁴

Osoba koja je lišena poslovne sposobnosti, prava na roditeljsku skrb, čiji se interesi protivite onima koje ima štíćenik, čije ponašanje i osobine ukazuju na to da dužnost skrbnika neće pravilno obavljati, ona osoba s kojom štíćenik ima ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju te osoba s čijim bračnim ili izvanbračnim drugom štíćenikom ima ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, ne može biti skrbnik.⁸⁵

⁸¹ Alinčić, *op. cit.* (bilj. 2), str. 430.–431.; čl. 240., st. 1. Obiteljskog zakona.

⁸² Čl. 241. Obiteljskog zakona.

⁸³ Čl. 247., st. 1. i st. 8. Obiteljskog zakona.

⁸⁴ Alinčić, *op. cit.* (bilj. 2), str. 395.

⁸⁵ Čl. 248. Obiteljskog zakona.

8. ZAKLJUČAK

Čitajući i pribavljajući potrebnu literaturu za izradu rada na ovu temu, pronašle smo vrlo bitne stavke na temelju kojih smo ustanovile kako se svijest o brizi i skrbi za nemoćne uvelike promijenila do danas te zaključile da bi trebale postati dio opće kulture jer je riječ o osobama kojima je potrebna potpuna pažnja i pomoć kako bi se uspjele razvijati i živjeti što normalnijim i boljim životom, onakvim kakav im se može priuštiti i omogućiti uz pomoć osobe koja se o njima skrbi. Riječ skrb podrazumijeva upravo to: brigu i pridavanje pažnje za razvijanje druge osobe.

Izrađujući ovaj rad, obradile smo osnovne oblike skrbništva u povijesti, prava i dužnosti tutora, određena ograničenja njihovih prava, posljedice skrbništva, pojmove poručanstva, intercesije i *SC Vellaeana* te se na kraju nadovezale na današnji institut skrbništva. U povijesti, skrbništvo je prvenstveno bilo usmjereno na zaštitu imovine određene osobe. Postojala je, naravno, i briga o samom šticičniku, ali je imovina u mnogo pogleda dolazila u prvi plan. Stoga, kada bismo uspoređivali skrbništvo u rimsko doba sa suvremenim konceptom skrbništva, mogli bismo reći kako je ono znatno napredovalo te se razvilo u jedan od najvažnijih instituta obiteljskog prava. Važne su se promjene dogodile u raznim aspektima, a najsnažniji je odjek izazvala upravo promjena svrhe skrbništva. U rimsko doba glavna svrha bila je zaštita imovine, dok suvremeni koncept skrbništva u prvi plan stavlja zaštitu svih onih osoba koje se zbog određenih razloga nisu u stanju brinuti se o svojim pravima i interesima. Isto tako, danas žene imaju mnogo veća prava koja se uz njihov društveni položaj više cijene. Kako se društvo razvijalo, tako su i instituti u njemu napredovali te stvorili temelje za ostvarivanje svih zajamčenih prava i interesa. Suvremeni koncept skrbništva teži zaštitu osoba, a ne njihove imovine – nastoji osobama kojima je potrebna zaštita omogućiti uvjete u kojima će se i oni osjećati dijelom društva, uz sve svoje teškoće. Naravno da i danas postoje određene nepodudarnosti u samom pogledu teorije i prakse, ali je institut skrbništva u puno većoj mjeri okrenut interesima šticičnika nego što je to bilo prije. U svezi s tim, smatramo kako se skrbništvo kao jedna institucija treba neprekidno razvijati te kako se u nju treba neprestano ulagati jer je riječ o ljudskim bićima te o njihovim pravima i interesima.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Alinčić, Mira; Hrabar, Dubravka; Jakovac-Lozić Dijana; Korać Graovac, Aleksandra, *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007.
2. Boras, Mile; Margetić, Lujo, *Rimsko pravo*, Zagreb, 1980.
3. Berger, Adolf, *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*, New series – volume 43, part 2, 1953.

4. Danilović, Jelena; Stanojević, Obrad, *Tekstovi iz rimskog prava*, Beograd, 1978.
5. Divković, Mirko, *Latinsko-hrvatski rječnik za škole*, Zagreb, 1900.
6. Egersdorfer, Aleksandar, *Predavanja o pandektama*, Zagreb, 1917.
7. Eisner, Bertold; Horvat, Marijan, *Rimsko pravo*, Zagreb, 1948.
8. Evans Grubs, Judith, *Woman and the law in the Roman empire*, Routledge, London, 2002.
9. Horvat, Marijan, *Rimsko pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
10. Hunter, William Alexander, *A Systematic and Historical Exposition of Roman Law in the Order of a Code*, Sweet & Maxwell, 1803.
11. Petranović, Anamari, *Obligationes Iuris Romani (Breviarium)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2010.
12. Romac, Ante, *Rimsko pravo*, Zagreb, 1994.
13. Romac, Ante, *Izvori rimskog prava*, Zagreb, 1973.
14. Romac, Ante, *Latinske pravne izreke*, Globus, Zagreb, 1982.
15. Romac, Ante, *Rječnik rimskog prava*, Informator, Zagreb, 1989.
16. Romac, Ante, *Zakonik dvanaest ploča, Latina et Graeca*, Zagreb, 1994.

Članci:

1. Maršavelski, Aleksandar, *Skrbništvo za osobe lišene poslovne sposobnosti (s povijesnim osvrtom)*, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, god. 40, br. 82, 2006., str. 111–125.

Izvori prava:

1. *Obiteljski zakon*, Narodne novine, broj 103/2015.

GUARDIANSHIP IN ROMAN LAW

Abstract

This paper is focused on guardianship in Roman law. In order to make the legal institute of guardianship easier to understand, in the first part of the paper, we explain the term of guardianship and provide a classification of guardianship (i.e., tutelage - tutela and curatorship - cura). The second part of the paper gives a detailed explanation of tutelage, after which there follow explanations of the tutelage of juveniles, the rights and duties of tutors, limitations of tutor rights, the tutelage upon women, forms of tutelage (tutela legitima, tutela testamentaria, tutela dativa), and the end of tutelage. The third part of the paper is dedicated to the other form of guardianship – curatorship – and its various forms (cura furiosi, cura prodigi, cura minorum). Other forms of guardianship are elaborated in the fourth part. The fifth part of the paper presents the effects of custody placement and gives some information about legal acts and suretyship, intercession and SC Velleaenum. The sixth part gives the analysis of today's guardianship (guardianship of children, guardianship of adults and special guardianship). The last part gives our concluding remarks.

Keywords: guardianship, tutelage, tutor, curatorship, intercession